

ΒΗΣΣΑΡΙΑ ΖΟΡΜΠΑ-ΡΑΜΜΟΠΟΥΛΟΥ

ΟΙ
ΜΑΤΑΙΩΜΕΝΟΙ
ΑΡΑΒΩΝΕΣ

Η 29η Απριλίου 1453

ΕΚΛΟΣΕΕ
ΠΑΤΑΚΗ

ΒΗΣΣΑΡΙΑ ΖΟΡΜΠΙΑ-ΡΑΜΜΟΠΟΥΛΟΥ

ΟΙ ΜΑΤΑΙΩΜΕΝΟΙ
ΑΡΡΑΒΩΝΕΣ

Η 29η Απρίλη 1453

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις της ελληνικής νομοθεσίας (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως άνευ γραπτής αδειάς του εκδότη η κατά οποιονδήποτε τρόπο ή μέσο (ηλεκτρονικό, μηχανικό ή άλλο) αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

Εκδόσεις Πατάκη – Σύγχρονη λογοτεχνία

Σειρά: Σύγχρονη λογοτεχνία για νέους

Βησσαρία Ζορμπά-Ραμμοπούλου, *Οι ματαιωμένοι αρραβώνες*

Η 29η Απρίλη 1453

Επιμέλεια – Διορθώσεις: Ανωσία Κιλεσσοπούλου

Εξώφυλλο: Θέντα Μιμηλάκη

Σελιδοποίηση: Κωνσταντίνος Καπένης

Εκτύπωση: Νέα Γραφή

Copyright© Σ. Πατάκης ΑΕΕΔΕ (Εκδόσεις Πατάκη)

και Βησσαρία Ζορμπά-Ραμμοπούλου, 2020

Πρώτη έκδοση από τις Εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα, Μάρτιος 2020

ΚΕΤ Γ803 ΚΕΠ 127/20 ISBN 978-960-16-8720-9

ΠΑΝΑΓΗ ΤΣΑΛΔΑΡΗ (ΠΡΩΗΝ ΠΕΙΡΑΙΩΣ) 38, 104 37 ΑΘΗΝΑ,

ΤΗΛ.: 210.36.50.000, 801.100.2665, 210.52.05.600, ΦΑΞ: 210.36.50.069

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: ΕΜΜ. ΜΠΕΝΑΚΗ 16, 106 78 ΑΘΗΝΑ, ΤΗΛ.: 210.38.31.078

ΥΠΟΚ/ΜΑ: ΚΟΥΤΣΑΣ (ΤΕΡΜΑ ΠΟΝΤΟΥ - ΠΕΡΙΟΧΗ Β' ΚΤΕΟ), 57009 ΚΑΛΟΧΩΡΙ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ, ΤΘ. 1213,

ΤΗΛ.: 2310.70.63.54, 2310.70.67.15, 2310.75.51.75, ΦΑΞ: 2310.70.63.55

Web site: <http://www.patakis.gr> • e-mail: info@patakis.gr, sales@patakis.gr

*Σε κάθε νέα γενιά που βλέπει τη ζωή της
να γίνεται φτερό στον άνεμο
του Καιρού και της Ιστορίας...*

Ο ΨΗΛΟΣ λεπτοκαμωμένος άντρας με το συννεφιασμένο πρόσωπο διάβαινε τα στενορρύμια με το βλέμμα σκοτεινό και το στόμα σφιγμένο. Η υγρή ζέστη του Αυγούστου έκανε τα αρχοντικά του ρούχα να κολλάνε στο ιδρωμένο δέρμα. Δειλινό βαρύ από την αποφορά των στάσιμων υδάτων στα κανάλια και τον ακίνητο αέρα, τον φυλακισμένο στις στενές κιονοστοιχίες που στήριζαν τα αρχοντικά της Βενετίας στις ράχες τους. Βάδιζε σκυθρωπός, στρίβοντας από γωνία σε γωνία, ενώ οι τελευταίες αχτίδες του πύρινου δίσκου δίσταζαν να αποτραβηχτούν ακόμα.

Άλλη μια μέρα μάταιης αναζήτησης τελείωνε. Τα κουνούπια θα ορμούσαν σε λίγο στα παραπήγματα των βάλτων, εκεί όπου οι πιο φτωχοί από τους πρόσφυγες προσπαθούσαν πρώτα να σταθούν στα πόδια τους και ύστερα να στήσουν νέα ζωή. Στην καθημερινή πλέον συγκέντρωση των Γραικών προσφύγων στην πλατεία του Αγίου Μάρκου δεν είχε καταφέρει ούτε και τούτο το απόγευμα να την εντοπίσει. Το βλέμμα του πυρετικό, πήγαινε από πρόσωπο σε πρόσωπο αναζητώντας απελπι-

σμένα τη μορφή της. Γι' αυτό δεν πήρε είδηση τις ύποπτες κινήσεις εκείνων που τον παρακολουθούσαν κινούμενοι κρυφά από κολόνα σε κολόνα, μισοκρύβοντας τα πρόσωπά τους με τους πλεκτούς ναυτικούς σκούφους τους κατεβασμένους ως τα μάτια. Τα δικά του βλέφαρα τα σκίαζε μόνον η έγνοια για κείνη.

ΑΝ ΔΕΝ ΕΙΧΕ ΣΚΟΝΤΑΨΕΙ η Ελισώ στο ρείθρο του δρόμου, ζαλισμένη από το πλήθος, την αποπνικτική ζέστη και τη βαριά υγρασία, ίσως και να τον είχα αντικρίσει. Όμως η χαροκαμένη Ελισώ, η μοναδική συντροφιά που μου απόμεινε πια σε όλη την πλάση, η Ελισώ που με ακολουθούσε αγόγγυστα σε όλες μου τις αναζητήσεις ενώ η ίδια δεν είχε πια κανέναν ζωντανό να αναζητήσει, είχε σκοντάψει ζαλισμένη πάνω σε έναν κρουνό. Κι εγώ την είχα τραβήξει παράμερα, πίσω από το πλήθος που συνωθούνταν φωνάζοντας ονόματα και υψώνοντας οικογενειακά κειμήλια στο φως του απογευματινού ήλιου, ελπίζοντας πως κάποιος αγνοούμενος συγγενής θα βρίσκεται εκεί και εκείνος στριμωγμένος για να τα αναγνωρίσει. Για να ξανασυναντηθούν οι χαμένοι με τους χαμένους. Να ξαναενωθούνε οικογένειες.

«Πάμε, Ελισώ μου. Αύριο πάλι» της είπα. Και την τράβηξα απαλά και στρίψαμε στον παράδρομο για να φτάσουμε στο προσωρινό μας κατάλυμα, στο υπνωτήριο.

«Αύριο» μουρμούρισε ξεψυχισμένα και η παραλογισμένη πλέον Ελισώ. «Κι αύριο μέρα είναι. Πάλι με χρόνους, με καιρούς...»

ΛΕΝΕ ΠΩΣ ΑΓΑΠΑΣ πιο πολύ αυτό που έχεις όταν το χάνεις. Είναι και δεν είναι αλήθεια τούτο. Αλήθεια είναι πως η αγάπη για ό,τι έχασες γίνεται βαθύτερη, επειδή τη βαθαίνει η μαχαιριά του πόνου. Αγαπάς και πονάς την ίδια στιγμή. Και αυτό είναι κάτι πολύ βαθύ. Δεν είναι αλήθεια όμως πως δεν αγαπούσα την Πόλη όσο ζούσα στην αγκαλιά της, μέσα στα τείχη της που τα πίστευα απόρθητα. Την αγαπούσα και τη χαιρόμουνα κάθε μου μέρα. Από το σπίτι μας ψηλά φαινότανε ο λιμένας μας, το Κοντοσκάλι. Δάσος τα κατάρτια στα αστραφτερά του τα νερά. Στον κήπο μας την άνοιξη τα ρόδα ευώδιζαν τον αέρα, ως και το νερό απ' το πηγάδι μας μου φαινόταν πως μοσχομύριζε απ' τη μυρωδιά τους. Τι χρώματα, τι ευωδιές και πόση ανοιχτωσιά! Στους δρόμους, στις εμβόλους, στους ανθρώπους!

Πώς μπορούνε να αποκαλούνε πολιτεία ετούτο το μέρος; είχα αναρωτηθεί σαν φτάσαμε αλλοπαρμένοι στη Βενετία. Στη λαμπρή Βενετία, απ' όπου η νόνα μου παραγγέλνε τα προικιά μου, δαντέλες και μεταξωτά. Ψη-

λά και αρχοντικά τα παλάτσα της, δε λέω, αρχοντικά τα ρούχα και τα φλάμπουρά της, βαριές με αστραφτερά στολίσματα οι θύρες της. Αλλά στενοί και σκιεροί οι δρόμοι της, πλατιά είναι μόνο τα κανάλια της, τα θέμελά της βουτηγμένα στα σάπια νερά. Η πόλη των υδάτων, που μάταια ονειρεύτηκε να αντικρίσει κάποτε ο Άγγελός μας, ο μικρότερός μου αδερφός, ο σαββατογεννημένος. Ο αδικοχαμένος.

Τη μίσησα ετούτη την πόλη με το που την αντίκρισα, όταν το πλοίο μας αξημέρωτα σχεδόν έφτασε στο λιμάνι της. Τη Βενετιά, την πόλη που μου έταζε κάποτε ο κρυφός μου αγαπημένος. Όλα χαμένα, στάχτη στον άνεμο κι εγώ φτερό στο άρμενο.

Με πνίγει η πόλη, με πλακώνει η υγρασία της, με τυραννάνε τα κουνούπια της, με αρρωσταίνουν οι μυρωδιές της.

Στενορρύμια και φιδογυριστές ανηφοριές ανάμεσα σε περίεργα χτισμένα σπίτια είχε και η Χίος, που μας πρωτοδέχτηκε, άρρωστους, μισοσφαγμένους και ορφανμένους. Όμως τι ευωδιά ο αέρας της πάνω απ' τα βαθυγάλανα νερά της, πάνω απ' τους σταχτοπράσινους κάμπους της, τα κάστρα της και τα χωριά της! Αυτή η ευωδιά με συνέφερε, ρούφηξαν τα ρουθούνια μου το άρωμα απ' το μαστίχι και μέσα στο παραλήρημα του πυρετού μου νόμισα πως τα χείλη μου άγγιξαν το ποτό που ετοιμάζε στην Πόλη η μανούλα μου, και η νόνα μου κρυφά μού έδινε να δοκιμάσω λίγο.

«Πιες λίγο, ψυχούλα μου, να ευφρανθεί η καρδούλα σου. Μόνο λίγο, ίσα να μάθεις πώς πρέπει να είναι το σωστό όταν θα το φτιάχνεις κι εσύ, δέσποινα στο σπίτι του μια μέρα».

Ρουφούσα σταγόνα σταγόνα τη μαστίχα στο δροσερό και ευωδιαστό κελάρι μας και η μόνη μου έγνοια τότε ήταν πώς θα το 'παιρνε η νόνα μου άμα μάθαινε πως αγαπούσα έναν αζυμίτη. Πως για να γίνω δέσποινα στο σπίτι του, θα έπρεπε να απαρνηθώ... Ως εκεί... Εκεί η σκέψη μου σταμάταγε, γιατί δεν ήθελε να προχωρήσει. Τίποτα δεν ήθελα να απαρνηθώ. Τα ήθελα όλα όπως ήταν. Και τίποτα τότε δε με προετοίμαζε για τη μέρα που θα έπρεπε να στερηθώ τα πάντα.

«Νόνα μου» ψέλλισα με χείλη τρεμάμενα «γιατί καίει τόσο η μαστίχα;».

Ένα άγνωστο πρόσωπο μοναχής έσκυψε με έγνοια αποπάνω μου. «Το δύστυχο» είχε ψιθυρίσει «νομίζει πως είμαι η νόνα του».

Το πρόσωπο μιας δεύτερης μοναχής πλησίασε το δικό μου και η φωνή της, σαν από μακριά πολύ, ακούστηκε να λέει:

«Φασκόμηλο είναι, παιδάκι μου. Πιες το, μπας και σταματήσει τουλάχιστον η διάρροια, κι ύστερα βλέπουμε τι θα κάνουμε με τον πυρετό σου».

Ήπια εκείνο το φασκόμηλο και αποκοιμήθηκα στην αγκαλιά της. Πέντε μερόνυχτα κοιμόμουνά έναν ύπνο λήθαργο για να μη θυμάμαι. Η θέρμη που με έλιωνε έκα-

ψε μέσα μου το παιδί που ήμουνα, τη ζωή που ήξερα. Άφησε μόνο την ευωδιά από τα μαστιχόδεντρα της Χίου να διαπερνά τους ταραγμένους εφιάλτες μου. Και αυτή η ευωδιά με ξύπνησε και με έκανε έναν νέο άνθρωπο, σχεδόν ενήλικα, που αμέσως αναζήτησε τη φτωχή της Ελισώ, που δεν είχε κανέναν στον κόσμο. Με έκανε έναν άνθρωπο ώριμο να αναλάβει τραπεζοκόμος στα συσσίτια για τους πρόσφυγες που οργανώθηκαν στο μοναστήρι της Μυρτιδιώτισσας πάνω από το καλοκαιρινό γαλάζιο του Αιγαίου.

Ο ΒΑΪΛΟ ΜΠΟΓΚΙΑΡΝΤΙ, ο αργυραμοιβός, άκουγε την αναφορά που του έδιναν τα τσιράκια του στο κρυφό σεκρέτο του οίκου του. Για τα μάτια του κόσμου ήταν ένας τίμιος έμπορος, με κομψό κατάστημα σε έναν παράδρομο κοντά στην πλατεία του Αγίου Μάρκου. Ο εμπορικός του οίκος με σήμα μια χάλκινη γόνδολα στερεωμένη στην παραστάδα της εισόδου, αν και ήταν από τους παλαιότερους, ωστόσο γι' αυτόν ήταν καινούριο απόκτημα. Κανείς δε συζητούσε για τον τρόπο με τον οποίο απόχτησε τόσα δουκάτα για να τον αγοράσει. Όχι φανερά. Γιατί μυστικά όλοι ήξεραν πως ο Βάιλο Μπογκιάρντι ήταν ένας ανηλεής τοκογλύφος. Δάνειζε λίγα σε όσους το χρέος ήταν βαρύ. Και ζητούσε πίσω τα πολλαπλάσια. Και όποιον δεν είχε να του τα επιστρέψει τον αναλάμβαναν τα τσιράκια του. Για να τον εξαναγκάσουν. Με όποιο βίαιο μέσο μπορούσαν.

«Τόσο, όσο χρειάζεται» τους επαναλάμβανε ο Βάιλο. «Να πονέσει τόσο και να φοβηθεί άλλο τόσο, που να βρει τον τρόπο για να μου επιστρέψει τα χρωστούμενα. Κάντε τον ως και να γεννήσει φλουριά, που λέει ο λόγος»

συνήθιζε να αστειεύεται. «Αρκεί να μη σας πεθάνει στα χέρια και χάσω το χρήμα μου».

Όμως κι αυτό συνέβαινε καμιά φορά. Όλο και κάποιος απελπισμένος αφήνε στα χέρια τους την τελευταία του πνοή. Και κείνα τα χέρια τότε τον ξεφορτώνονταν σε κάποιο κανάλι. Τα σκοτεινά νερά έπαιρναν στον βυθό το άψυχο σώμα και έκρυσαν τα εγκλήματα των ανόμων.

«Δε φαίνεται να ψάχνει χρήματα» του έλεγε τώρα ο Γιουστίνο ο Κοντός, ο πιο παλιός από τα τσιράκια του.

«Και ούτε φαίνεται ότι του λείπουν» συμπλήρωσε ο Τίγκο το Κοράκι, ένας ξερακιανός καμπούρης άντρας. «Κινείται σαν άρχοντας».

«Αν είναι άρχοντας» μουρμούρισε ο Βάιλο Μπογκιάρντι «τότε ποιο είναι το παλάτσο του; Ποιο το οικόσημό του; Πού ζει;».

«Τον χάνουμε συνέχεια. Τον παρακολουθούμε από κοντά. Κι όμως κάτι πάντοτε συμβαίνει και τον χάνουμε» απολογήθηκε ο Γιουστίνο ο Κοντός.

«Είναι τόσοι πολλοί κι αυτοί οι αναθεματισμένοι οι πρόσφυγες Γραικοί...» συμπλήρωσε ο Τίγκο.

Ο Βάιλο χαμογέλασε. Με το χαμόγελο της ύαινας πάνω από το κουφάρι ενός νεκρού λιονταριού.

«Μην τους αναθεματίζεις» είπε. «Χάρη στην άφιξή τους πλουτίζουμε πολύ. Ανέλπιστα πολύ. Άλλοι πουλάνε όσο όσο ό,τι πολύτιμο κατάφεραν να σώσουν. Άλλοι δανείζονται με τον ακριβότερο τόκο, φέρνοντάς μου για ενέχυρο ανεκτίμητα κειμήλια. Βαρύτιμοι σταυροί, πε-

τράδια πολύτιμα, χρυσός και ασήμι ρέει στα θησαυροφυλάκιά μας τούτο το καλοκαίρι. Και από αυτά, όσο να 'ναι, έχετε κι εσείς το μερτικό σας, δεν έχετε λόγο να παραπονιέστε. Την ώρα της μοιρασιάς ο Βάιλο δεν ξεχνάει. Ξεχνάει;»

«Αφεντικό, αρκεί να μη φέρνουν για ενέχυρο τίποτε αγιωτικά. Κόκαλα αγίων, υποδήματα οσίων, ξυλάκια από εικονίσματα και τέτοια χωρίς αξία» είπε ο Γιουστίνο και στη βραχνή φωνή του ίσα που κρυβόταν η δίψα για χρυσό.

«Κι όμως, αυτά είναι που πιάνουν τις πολύ ψηλές τιμές, αγαπητέ μου. Μόνον που πρέπει να ψάξει κανείς τους κατάλληλους πελάτες» μουρμούρισε αινιγματικά ο Βάιλο και σηκώθηκε όρθιος. Οι δύο άντρες τον μιμήθηκαν και στάθηκαν όρθιοι με σεβασμό και φόβο όσο εκείνος βημάτιζε αργά πίσω από το γραφείο του.

«Πάντως, ένα είναι σίγουρο, αφεντικό. Ο νεαρός κάτι ψάχνει» είπε ο Τίγκο. «Κι αν δεν είναι χρήματα αυτά που ψάχνει...»

«Θα τον κάνετε εσείς να τα ψάξει. Και να αναζητήσει το σωστό μέρος» τον διέκοψε ο Βάιλο.

«Ίσως ψάχνει αγοραστή για να πουλήσει κάτι που έχει φέρει μαζί του από την Πόλη, αφεντικό» συμπλήρωσε ο Γιουστίνο.

«Και πάλι αναλαμβάνετε εσείς να τον φέρετε στο σωστό μέρος» είπε ανυπόμονα ο Βάιλο δείχνοντας πως η συζήτηση έφτανε στο τέλος της. «Γι' αυτό δεν τον χάνε-

τε στιγμή από τα μάτια σας. Ξέρω ποιος ήταν και τι έκανε στην Πόλη. Εδώ δεν ξέρω γιατί ήρθε και τι ψάχνει. Και πρέπει να το μάθω. Έγκαιρα! Τα μάτια σας τέσσερα! Και κάθε μέρα με διαφορετική μεταμφίεση: σήμερα ναυτικοί, αύριο Τούρκοι, μεθαύριο Εβραίοι και βλέπουμε. Κάθε μέρα και άλλα ρούχα. Δεν τσιγκουνεύτηκα ποτέ για τα ρούχα σας. Έτσι δεν είναι;»